

ELLIE DEAN

En groot hart

ROMAN

Engeland, 1941. Als de jonge, ongetrouwde Julie haar neefje William wil adopteren, de enige overlevende van het bombardement dat hun familie getroffen heeft, wordt haar dat niet makkelijk gemaakt...

ELLIE DEAN

Een groot
hart

De Fontein

1

1941

Toen Julie de afwas had gedaan in de stenen gootsteen, streek ze haar korte bruine haar achter haar oren en hielp ze haar moeder Flo de stapels borden op de plank te zetten. De uurtjes dat ze thuis kon zijn waren bijna voorbij; straks had ze weer dienst en racete ze op haar fiets rond om baby's ter wereld te brengen, die altijd op de meest onmogelijke nachtelijke tijdstippen besloten te komen.

Het was altijd al een uitdaging geweest om vroedvrouw te zijn in Shoreditch en omgeving, maar midden in de oorlog was het soms angstaanjagend. Toch was het uiteindelijk een heel bevredigende baan en Julie kon zich niet voorstellen dat ze ooit iets anders zou doen. Deze korte bezoeken aan haar ouderlijk huis in Stepney waren echter een zegen, want ze herinnerden haar eraan dat ze geluk had met zo'n warme en liefhebbende familie, die haar altijd bijstond en steunde.

Ze zette het laatste serviesgoed weg, terwijl haar moeder druk aan het redderen was en haar vader Bert in zijn favoriete, doorzakkende leunstoel bij het kleine fornuis zat. Deze krappe ruimte met zijn kale vloerplanken en vochtplekken in de muren was het hart van hun bescheiden rijtjeshuis. Het mocht dan vochtig en nogal bouwvallig zijn, in vergelijking met de vlakbij gelegen huurflatjes was het een luxueus onderkomen.

Het kleine zwarte fornuis stond in de schoorsteenmantel en zorgde voor een aangename warmte in de keuken, hoewel buiten de wind tekeer ging. Midden in de ruimte stond een vaak geschrobde tafel, omringd door een verzameling houten stoelen en krukken, en tegen de

muur stond een krakkemikkige keukenkast vol foto's, goedkope porseleinen beeldjes, bonnenboekjes en boodschappenlijstjes. De radio in de hoek was een nieuwe en gekoesterde aanwinst en de mahoniehouten ombouw glansde door het vlijtige poetsen van Flo. Het met veel tape beplakte raam boven het stokoude stenen aanrecht bood uitzicht op het kleine achterplaatsje, de buitenplee en de rijtjeshuizen achter de afbrokkelende stenen muur.

De voorkamer was vroeger, toen alle kinderen nog thuis woonden, gebruikt als slaapkamer, maar nu vulde Flo haar inkomen aan door daar verstelwerk te doen en jurken te maken. Flo was een bezige bij die altijd wel iets omhanden had. Ze was in de vijftig, zo mager als een lat en geneigd om er zomaar wat op los te kletsen, maar haar deur stond altijd open voor haar burens en haar gevoel voor humor liet haar zelden in de steek. Haar familieleden aanbadden haar en hadden van haar het zelfvertrouwen gekregen om de wereld in te gaan en iets te bereiken. Maar ze kwamen thuis wanneer ze maar konden, want hier lag hun hart.

Julie was drieëntwintig jaar geleden geboren in het grote bed op de bovenverdieping, net als de andere vijf kinderen, en hoewel de oorlog nu al meer dan een jaar duurde en haar oudste zus Eileen naar de zuidkust was vertrokken, voelde het vreemd om op zaterdagavond niet met zijn allen rond de tafel te zitten.

Flo Harris leek de gedachten van haar dochter te lezen terwijl ze de bloemetjessjaal rechtrok die ze over de metalen krullers in haar grijzende bruine haar had geknoopt. 'Het is zo anders nu de drie jongens er niet zijn met hun lawaai,' mompelde ze en ze keek met haar bruine ogen de keuken door. 'God weet dat ik genoeg over ze heb geklaagd toen ze er nog waren, maar nu zou ik er alles voor over hebben om hun gelach en geplaag weer te horen en me de oren van het hoofd te laten eten.'

Bert Harris verschoof op de krakende leunstoel. Zijn bretels hingen van de band van zijn zware werkbroek naar beneden en zijn mouwen waren opgerold tot aan zijn vlezige ellebogen. 'Ze krijgen beter te eten

dan wij, meid,' mompelde hij met zijn pijp in zijn mond. 'Het leger geeft zijn mannen goed de kost, maak je daar maar niet druk over.'

Julie en haar moeder wisselden een veelbetekenende blik. Dit had niets te maken met de rantsoenen, maar met het verlangen terug te keren naar hun oude leven, waarin de drie jongens veilig en wel thuis waren en ze het niet hoefden te doen met zwaar gecensureerde brieven om te weten hoe het hen verging.

'Zoveel last heb jij anders niet van de rantsoenering, pa,' zei Julie grinnikend. 'De knopen van je overhemd kunnen de druk maar net aan.'

Hij lachte. 'Niet zo brutaal, meidje. Ik kan het ook niet helpen dat ik zo gespierd ben.'

'Gespierd, jaja.' Flo snoof en sloeg speels naar hem met een theedoek. 'Het komt door het bier dat die knopen op knappen staan.' Ze draaide zich om naar Julie: 'Hij en zijn makkers drinken er elke avond liters van in de Toolmaker's, maar ja, hij krijgt er tenminste een volle maag van, dus dan vindt hij het niet zo erg dat er zo weinig op zijn bord ligt als hij komt eten.' Ze ging met haar handen over het verschotten wikkelschort en trok eraan. 'Ik moet er niet aan denken wat er gebeurt als het bier ook nog op de bon gaat. Een man heeft ontspanning nodig na een dag hard werken.'

Julie schonk haar moeder een liefhebbende glimlach. Flo liet zich niet snel uit het veld slaan en ondanks de eindeloze bombardementen en de verschrikkelijke branden die nog maar twee weken eerder in Londen hadden gewoed, zat ze nog steeds vol energie en pret. 'Ga jij nu maar even zitten, mam. Ik zet wel thee.'

Julie pakte de oude bruine theepot, die de voortdurende bombardementen had overleefd, en schepte er voorzichtig de gebruikte theebladeren in die haar moeder op een schoteltje had laten drogen. De thee zou zo slap zijn als afwaswater en er was geen melk of suiker om er nog wat smaak aan te geven, maar hij was warm en op de een of andere manier waren ze er allemaal aan gewend geraakt.

'Je ziet er moe uit, Jules.' Flo stak een sigaret op. 'De hoofdzuster laat je veel te hard werken.'

‘Daar kan ik niet veel aan doen, mam,’ zei Julie opgewekt. ‘Er is een tekort aan dokters en verpleegsters nu er zoveel mensen in dienst zijn gegaan, maar daar trekken de baby’s zich niets van aan. Ik zweer je dat ik het laatste jaar meer kinderen geboren heb zien worden dan ooit tevoren.’

Flo lachte door een pluim sigarettenrook heen. ‘Dat was de vorige oorlog ook zo,’ zei ze. ‘We dachten allemaal dat het einde van de wereld was aangebroken en de enige troost die we hadden, was als onze mannen thuiskwamen. Hoe dacht je dat ik zoveel kinderen had gekregen?’

Daar was niet echt een antwoord op te geven, dus Julie concentreerde zich op de thee. Grappig dat je dagen- en nachtenlang op de meest intieme voet kon verkeren met vreemden, maar het nog steeds gênant kon vinden om met je moeder over seks en baby’s te praten, dacht ze. Maar ze had nooit anders gewild dan verpleegster worden en die droom had alleen vervuld kunnen worden door de offers van haar ouders en haar eigen vastberadenheid om alle hindernissen te overwinnen en een carrière op te bouwen die tot nu toe aan de middenklasse voorbehouden was geweest. In tegenstelling tot veel van haar collega’s had ze besloten niet in dienst te gaan, maar in het East End te blijven, haar werk te doen bij de mensen die ze kende en begreep en zo iets terug te geven aan de gemeenschap waarin ze was grootgebracht.

‘Ik vraag me af hoe Eileen het heeft in Cliffhaven,’ mompelde Flo met de sigaret tussen haar lippen, zodat de as op haar schoot dreigde te vallen. ‘Je hebt zeker niets van haar gehoord?’

Julie schudde haar hoofd. ‘Mij zou ze nooit schrijven, mam. We hebben het nooit echt met elkaar kunnen vinden. Ze is tenslotte twaalf jaar ouder dan ik.’ Ze zag de teleurstelling op Flo’s gezicht en wist dat het pijn moest doen dat je oudste dochter niets met haar familie te maken wilde hebben, zelfs niet in deze zware tijden. ‘Ik weet zeker dat ze binnenkort iets van zich laat horen,’ zei ze sussend. ‘Vooral na de laatste vuurstorm die we in Londen hebben gehad.’

Flo snoof en tikte de as op een schoteltje. Ze stak de peuk in haar

mondhoek, pakte haar breiwerk en ging nadrukkelijk op iets anders over. ‘Het verbaast me dat Stan niet langs is geweest. Jullie hebben toch geen ruzie, hè?’

‘Natuurlijk niet.’ Julie deed de theemuts over de pot en zette hem naast de kopjes op de tafel. Met een tedere glimlach dacht ze aan Stanley Rudge en aan de verlovingsring die hij haar nog maar drie weken geleden had gegeven. Stan was groot en stoer, hij had zwart haar en donkere ogen en als hij haar kuste, kreeg ze slappe knieën. ‘We zijn laatst gaan dansen. Vandaag heeft hij dienst op het politiebureau, dat is alles. Ik zie hem volgende week.’

‘Ik begrijp niet waarom jullie niet nu meteen kunnen trouwen in plaats van na zijn brigadiersexamen. Morgen kunnen we allemaal wel dood zijn en wat dan?’

Julie lachte. ‘Dan lig ik zonder trouwring onder de groene zoden.’

Flo haalde de peuk uit haar mond en stak speels een vinger op. ‘Je weet wat ik bedoel. Ik wil geen verrassingen meer, niet na wat we met Franny te verduren hebben gekregen.’

Julie gaf de theekopjes door en wierp een blik op de klok die op de kast stond. ‘Waar blijft die eigenlijk? Ik dacht dat ze even naar hier-naast ging, maar dat is al minstens een halfuur geleden.’

‘Je weet hoe zij en Ivy kunnen kletsen. Ze zal zo wel terugkomen,’ zei Flo. Ze legde haar breiwerk neer en keek Julie plechtig aan. ‘Ik maak me echt zorgen over haar, Jules. Ze had nooit zwanger mogen raken, getrouwd of niet. Je houdt haar toch wel goed in de gaten, hè?’

Julie maakte zich ook ernstige zorgen over haar jongste zus, maar ze knikte en legde haar hand op die van haar moeder. ‘Ik heb alles geregeld met het ziekenhuis en ze wordt voor de zekerheid volgende week opgenomen, twee weken voordat ze is uitgeteld.’ Ze hadden dit al vele malen besproken, maar Julie begreep dat Flo gerustgesteld moest worden. ‘Ik weet dat je je zorgen maakt, mam, maar ze krijgt de allerbeste zorg, dat beloof ik je.’

‘Hebben jullie het weer over mij?’ Franny kwam naar binnen waggelen en sloeg de achterdeur achter zich dicht. Ze glimlachte vermoeid.

‘Altijd leuk om alle aandacht te krijgen, maar er moeten belangrijker dingen zijn om over te praten dan over mij en m’n buik.’

‘Alles goed, Fran?’ Julie maakte zich zorgen om het witte gezichtje van haar jongste zusje en om haar moeizame ademhaling na het korte wandelingetje vanaf het buurhuis. Franny was altijd een teer wezentje geweest, een elfje dat haar hele leven moeite had gehad om haar robuustere broers en zussen bij te houden. Ze zag er uitgeput uit, haar ogen waren dof en ze liet haar schouders hangen. Julie voelde haar pols; haar hartslag was veel te snel.

Fran trok haar pols uit Julies greep, streek haar blonde haar achter haar oren en liet zich langzaam op de dichtstbijzijnde keukenstoel zakken. Afgezien van de dikke buik was ze nog net zo tener en broos als vroeger. ‘Maak je niet zo druk, Julie, het gaat prima,’ zei ze zacht. ‘Maar ik zal wel blij zijn als die baby is geboren, dat mag je van mij aannemen. Zelfs de gemakkelijkste dingen worden steeds moeilijker en ik voel me net zo groot en lomp als de sperballonnen die ik elke dag moet maken.’

‘Het zal niet lang meer duren,’ zei haar moeder sussend, ‘en je hebt je zus om op je te letten, dus je hoeft niet bang te zijn.’

‘Ja, dat weet ik, maar ik wou dat Bill hier was,’ zei Franny weemoedig, terwijl ze een kopje afkoelende thee pakte.

‘Jammer dat hij geen trouwring aan je vinger heeft geschoven voor hij zich vrijheden veroorloofde en vervolgens oorlog ging voeren,’ mopperde haar vader terwijl hij thee van het schoteltje slurpte.

‘Hou op, pa.’ In Franny’s blauwe ogen glinsterden tranen. ‘Hij heeft beloofd met me te trouwen zodra hij thuis is met verlof. We hebben dit geen van beiden zo gepland, hoor.’

‘Je had voorzichtiger moeten zijn, meisje,’ mompelde hij met een boze blik vanonder zijn grijzende borstelige wenkbrauwen. ‘De dokter heeft gezegd dat je geen kinderen mocht krijgen omdat je reumatiek hebt gehad. Je hart is niet sterk genoeg.’

‘Tja, daar is het nu een beetje te laat voor, vind je ook niet?’ zei Franny ongewoon scherp.

‘Laat nou maar, liefje,’ suste haar moeder. ‘Je vader is gewoon bezorgd om je nu je in Shoreditch woont. Je zou hier thuis moeten zijn, zodat we een oogje op je kunnen houden.’

‘Ik zit nu lekker dicht bij Julie en het ziekenhuis, mam, en jij hebt al genoeg te horen gekregen van de burens zonder dat ik de tongen weer losmaak. Bill stuurt me genoeg geld om de huur te betalen en mijn loon aan te vullen en als de bevalling begint, heb ik mevrouw Bessel van beneden, die meteen naar de telefooncel in de volgende straat kan rennen om Julie te bellen.’

‘Ik wou dat Bills familie de portemonnee eens trok,’ zei Flo met een zucht. ‘Je zou toch denken dat ze willen helpen; het is tenslotte hun eerste kleinkind. Ik dacht dat ze je misschien wel naar Yorkshire zouden willen halen, zodat je veilig zou zijn.’

‘Ze willen het niet weten, mam,’ verzuchtte Franny en ze dronk met een vies gezicht de thee op. ‘Ik heb ze twee keer geschreven, maar geen antwoord gekregen. Bill zegt dat ze wel bijdraaien als hij met verlof komt en we getrouwd zijn.’

‘Rare lui daar in het noorden,’ gromde Bert. ‘Je bent beter af zonder hen, meid.’

Franny en Julie wisselden geamuseerde blikken. Dit was een van de vaste grieven van hun vader. Het had lang geduurd voor hij Bill had geaccepteerd, die naar Londen was gekomen om in de haven te werken, want hij vertrouwde niemand die niet in het East End was geboren en getogen. Yorkshire was een ver land, bewoond door vreemde mensen die je niet kon vertrouwen, en hij vond het maar niets dat zijn jongste zich met hen had ingelaten. Franny’s zwangerschap bevestigde zijn duisterste vermoedens.

Het einde van de dag naderde en toen Flo de zware verduisteringsgordijnen dichttrok, keek Julie op haar horloge. ‘We moeten gaan, anders missen we de trein.’

Flo stak net de laatste kaars aan. Gas en elektriciteit waren nu ook op rantsoen en waren al uren uitgeschakeld. ‘Kun je niet nog een nachtje blijven?’

‘Sorry, mam, maar ik moet voor tien uur terug zijn in het verpleegstershuis. Ik heb om twaalf uur dienst.’

‘Ik maak me zorgen tijdens de bombardementen,’ zei Flo met trilende stem. ‘Overal om je heen inslaande granaten en dan zit je daar met een blikken helm op.’

‘Dat heb ik liever dan de schuilkelder onder de gereedschappenfabriek,’ sprak Julie haar tegen. ‘De gedachte aan al die zware machines boven m’n hoofd geeft me de rillingen. Ik heb veel liever dat jullie naar de ondergrondse gaan.’

‘De schuilkelder is dichterbij en als je eraan gewend bent, is hij best prima.’ Flo’s vermoeide gezicht klaarde op. ‘Jeetje, meid, ik werk daar elke dag en het wordt onderhand een tweede thuis. Bert en ik hebben ons eigen vaste plekje en er wordt altijd gezongen en zo om de tijd te verdrijven. Het is bijna alsof het elke avond feest is.’

Julie omhelsde haar moeder en gaf haar een zoen op haar wang. ‘Ik let wel op Franny, maak je geen zorgen,’ fluisterde ze.

‘Dat weet ik.’ Flo’s eeltige werkhand streelde de wang van haar dochter. ‘Je bent een goede meid, Julie, en we zijn ontzettend trots op je. Dat weet je, hè?’

‘Zonder jou en pa had ik het nooit gekund,’ zei Julie. ‘Ik weet hoe moeilijk het was dat ik niets kon inbrengen tijdens mijn opleiding.’ Ze stak haar hand in de zak van haar wollen rok, haalde er een halve kroon uit en drukte die in haar moeders handpalm. ‘Een kleinigheidje om het vol te houden tot volgende week.’ Ze zei het zo zachtjes dat haar vader het niet kon horen.

Flo legde de munt in Julies hand en duwde haar vingers dicht. ‘We hebben het niet nodig, lieverd. Niet nu ik bij de gereedschappenfabriek werk en je vader bij het waterleidingbedrijf blijft. We hebben meer dan genoeg om met zijn tweetjes van te leven en jij moet sparen voor je bruiloft.’

Dat zei haar moeder elke keer en zoals gewoonlijk legde Julie het muntje gewoon naast de klok. Haar ouders hadden veel opgegeven om haar de kans te geven verpleegster en vroedvrouw te worden en nu ze

tweehonderd pond per jaar verdiende, kon ze haar schuldgevoelens een beetje sussen door haar ouders een extraatje toe te stoppen. Ze werkten tenslotte hard genoeg. Haar vader was vijfenzestig, maar ging nog niet met pensioen en bleef bij het waterleidingbedrijf werken als loodgieter, en haar moeder deed niet alleen het huishouden en het naaiwerk, maar hielp ook de burens en stond urenlang aan een draai-bank gereedschap te maken.

Terwijl Franny hun moeder knuffelde, gaf Julie haar vader een zoen op de kale plek op zijn hoofd. ‘Pas goed op jezelf, pap,’ fluisterde ze. ‘En zorg een beetje voor mam.’

‘Dat hoef je mij niet te zeggen, meid; ik zorgde al voor je moeder voor jullie geboren waren,’ zei hij bars. Hij keek haar streng aan. ‘Jij bent degene die goed op zichzelf moet passen, liefje. Je moet er op de gekste uren op uit, ook midden in een bombardement. Zorg dat je die helm stevig op je hoofd houdt, hoor je me?’

Julie omhelsde hem, want ze wist dat hij ondanks zijn barsheid enorm veel van hen allemaal hield. Ze trok de marineblauwe jas aan die ze van de verpleegstersbond had gekregen en pakte haar weekendtas en haar gasmasker. ‘Ik kom terug zodra ik kan, maar het duurt nog drie weken voor ik weer zestig uur verlof heb.’

Bert stond op van zijn stoel, trok de bretels over zijn schouders, maakte de bovenste knoop van zijn overhemd dicht en pakte zijn eigen jas. ‘De pub ligt op de weg naar het station, dus ik loop met jullie mee.’ Hij drukte zijn pet over zijn wijkende haargrens. ‘Wat doe jij, Flo? Heb je zin in een portje met citroen?’

‘Nou, ik kan er wel een gebruiken.’ Flo deed het wikkelschort af, trok de krulspeld die onder de voorkant van haar sjaal uitstak uit haar haar, duwde haar pony omhoog en trok haar dunne, versleten jas aan. Ze blies de kaars uit, dekte het vuur in het fornuis af, pakte haar gehavende handtas en haar gasmasker en stak haar arm door die van Franny.

Toen ze door de smalle straat liepen, was het bijna net alsof ze net als vroeger op zaterdagavond op weg gingen naar de pub. Overal waren echter de sporen van de oorlog te zien. Waar eens rijen huizen

hadden gestaan, waren nu alleen nog stukgeschoten panden, waarin de armzalige overblijfselen van het meubilair blootstonden aan de elementen. Grote kraters lagen vol puin en waren speelplekken geworden voor de kinderen die in Stepney waren achtergebleven en er granaatscherven opgroeven. De trottoirs waren bijna onbegaanbaar en bijna elk huis was gestut en gerepareerd met stukken hout, metaal en bakstenen die uit de puinhopen waren gehaald. De voordeuren waren gehavend, de ramen waren dichtgetimmerd en de schoorstenen waren afgebroken voordat ze konden omvallen en op iemand terecht konden komen. De gereedschappenfabriek, die een heel blok besloeg, rees met zijn drie verdiepingen boven de daken van de rijtjeshuizen uit. Het donkere, haveloze gebouw was niet meer weg te denken uit Stepney.

De wandeling van een paar minuten duurde bijna een halfuur, want hoewel de meeste burens de laatste twee dagen langs waren geweest en het een kille avond was, stonden ze nog met over elkaar geslagen armen in de deuropeningen te roddelen en wilden ze allemaal iets tegen Julie zeggen voordat ze naar Shoreditch vertrok.

Het feit dat Julie vroedvrouw was geworden, was het gesprek van de dag in de buurt en had zowel jaloezie als trots opgeroepen in deze grote, maar hechte Londense wijk. Na verloop van tijd was echter tot de buurt doorgedrongen hoe hard ze werkte en hoeveel ze over had voor haar patiënten en had de trots de overhand gekregen. Ze was een van hen, een meisje dat tegen alle verwachtingen in iets had bereikt, iemand tegen wie ze konden opkijken en die ze konden bewonderen.

De Toolmaker's Arms stond op de hoek tegenover de grote fabriek. De pub was gebouwd aan het begin van de vorige eeuw: twee verdiepingen van smerige rode baksteen, met een aardige fries van groene tegels boven de benedenverdieping. In de bovenkamers, die eens onderdak hadden geboden aan havenarbeiders en zeelui met verlof, waren nu evacués ondergebracht. De gebrandschilderde ramen waren dichtgetimmerd om de ruiten te beschermen tegen de bommen en de afbeelding op het verweerde oude bord dat boven de deur heen en weer zwaaide was amper te zien onder de lagen vuil. Hoewel het nog

redelijk vroeg was, klonk er binnen een oorverdovend lawaai en twee dronken mannen strompelden arm in arm en vals, maar opgewekt zingend naar huis.

Julie omhelsde haar moeder en kneep in de arm van haar vader – hij was geen man die op straat, waar iedereen hem kon zien, genegenheid toonde. ‘Fijne avond en we zien jullie binnenkort.’

‘Pas goed op jezelf,’ mompelde haar vader.

‘Laat het ons weten zodra Franny naar het ziekenhuis gaat, dan komen we meteen,’ zei Flo. ‘In de fabriek hebben ze telefoon. Je kunt me daar bellen.’

‘Ik bel jullie zodra er een bed vrij is.’ Julie gaf haar een zoen. ‘Maak je maar geen zorgen.’

‘Zorg goed voor haar, Jules.’ Flo’s stem beefde en de tranen glinsterden in haar ogen. Ze omhelsde haar jongste dochter.

‘Jeetje, mam, maak niet zo’n drukte. Het komt prima in orde.’ Franny gaf haar moeder een zoen op haar wang

‘Kom op, meid,’ mopperde de ongeduldige Bert. ‘M’n keel is zo droog als een woestijn en voor je het weet gaat de pub dicht.’

Julie en Franny zwaaiden nog even toen hun ouders de pub binnengingen en liepen daarna gearmd naar het station. Zolang de treinen nog reden en de moffen hen niet kwamen bombarderen, konden ze op tijd in Shoreditch zijn om het nieuws te horen op de BBC Home Service. Daarna moest Julie naar het verpleegstershuis om zich voor te bereiden op haar dienst.

Er was bijna een week verstreken sinds Julies bezoek aan Stepney. Het weer was inmiddels verslechterd en de hagel- en sneeuwbuien maakten de voortdurende bombardementen nog moeilijker te dragen.

Het telefoontje naar het verpleegstershuis kwam net op het moment dat Julie hoopte op een rustige nacht. Ze had een lange dag achter de rug; op het consultatiebureau en tijdens haar rondes als wijkverpleegster was er talloze malen luchtalarm geweest. En het zag ernaar uit dat de nacht nog veel langer zou worden, want hoewel deze patiënt al twee

doodgeboren kinderen had gehad, had ze tegen haar advies en dat van de dokter in geweigerd in het ziekenhuis te bevallen.

‘Ik geef je dit keer niet veel kans op een goede afloop, meid,’ zei haar beste vriendin Lily, die haar nagels zat te vijlen in de kamer die ze met vier anderen deelden.

Julie trok een lelijk gezicht. ‘Leuk wordt het niet, inderdaad,’ gaf ze toe. Ze zette de zachte witte muts vast in haar haar en schikte de plooiën, die bijna tot aan de schouders van haar lichtblauw gestreepte jurk vielen. ‘Sadies moeder zal er ook wel weer zijn met haar ongevraagde advies en haar sigarettenrook.’

Lily lachte begripvol. Ze kwam ook uit het East End en had zich vrijwillig aangemeld als verpleegster. ‘Heb je hulp nodig, Jules?’

Julie trok haar marineblauwe jas en handschoenen aan en bond de donkere sjaal om haar nek. ‘Nee, dank je, ik kan Val Wickens zelf wel aan,’ zei ze. Ze pakte de zwarte tas, die altijd klaarstond. ‘Ik maak me meer zorgen om Sadie.’

Lily haalde haar schouders op. ‘Ze is misschien pas achttien, maar ze weet hoe het zit. Als er dit keer iets verkeerd gaat, is het niet jouw schuld, Jules.’

Julie was het niet met haar eens, maar ze zei niets, zette de blikken helm over haar muts en pakte haar gasmasker. ‘Tot later,’ mompelde ze.

Ze liep haastig de kamer uit, de trap af en door de gang naar het kantoor van de hoofdzuster, stak haar hoofd naar binnen en zei: ‘Ik ben weg.’

‘Snel dan maar,’ zei de hoofdzuster streng, zonder op te kijken van de stapel papieren op haar bureau. ‘Succes, Harris,’ voegde ze er bijna terloops aan toe.

Julie rende de laatste trap af en stapte de bitterkoude winternacht in, die dreigde met meer sneeuw. Toen de kostbare tas stevig op de bagagedrager zat, fietste Julie door de donkere, verlaten straten. Ze was niet bang om lastig te worden gevallen in een wijk waar de agenten twee aan twee patrouilleerden en alleen prostituees na donker over straat

durfden, want haar uniform beschermde haar en zorgde voor respect, zelfs van de ruwste klanten.

Toen ze de smalle steeg aan de zuidelijke rand van Whitechapel uit kwam, bij de vervallen oude pakhuizen die waren omgebouwd tot flatgebouwen, begonnen de sirenes te loeien. Ze bevond zich in een van de armste delen van haar grote werkterrein, dat zwaar te lijden had gehad van de bombardementen. Maar de bewoners wilden er niet weg, want hier voelden ze zich thuis en ze zouden tot hun laatste ademtocht vechten voor hun recht om hier te blijven.

Julie beantwoordde de haastige groeten van een hele stoet mensen die op weg waren naar de dichtstbijzijnde schuilkelder. Ze kende de meesten van haar rondes als wijkverpleegster en vroedvrouw en van het consultatiebureau. Ze zette haar fiets tegen een muur en keek omhoog. De zoeklichten zwaaiden al door de lucht en boven het gejam van de sirenes en de kreten van de blokhoofden uit dacht ze het onheilspellende gedonder van naderende vliegtuigen te horen.

Snel haalde ze haar grote tas van het bagagerek, hing haar gasmasker over haar schouder en zette haar helm recht voordat ze haar zaklamp aandeed en door de diepe duisternis langs de hoge muren liep. Het was een tocht met hindernissen, want de steeg was bezaaid met stapels afval en onbestemde plassen. Ze probeerde niet te letten op het aanzwellende gebrul van de bommenwerpers, maar kromp toch in elkaar toen de grote kanonnen donderden en een flinke rat voor haar langs schoot.

‘Doe die verdomde lamp uit en maak dat je in de schuilkelder komt!’ Het blokhoofd dook vlak voor haar op uit de schaduw.

Julies hart sloeg over. ‘Ik schrik me kapot, Harry!’

‘Sorry, schat, ik zag niet dat jij het was.’ Hij keek schuldig. ‘Wat doe je hier op dit uur, meisje?’

‘Ik heb een bevalling. Sadie Smith, nummer vijffennegentig.’

Harry tikte met zijn wijsvinger tegen zijn helm. ‘Ga je gang, zuster. Sorry dat ik zo tegen je schreeuwde. Heb je hulp nodig?’

‘Ik red me wel,’ verzekerde ze hem, hoewel ze niet echt wist wat haar te wachten stond in dat benauwde kamertje.

‘Goedenacht dan en succes.’ Hij beende weg en werd meteen opgeslokt door de duisternis.

Julie zigzagde tussen de eindeloze rijen was op de binnenplaats door, liep snel langs de gemeenschappelijke kranen en toiletgebouwen, de enige sanitaire voorzieningen voor de honderden mensen die hier woonden, en sjouwde haar zware tas de eindeloze trappen op, terwijl het licht van haar zaklamp over afbrokkelend pleisterwerk en kapotte leuningën speelde. Haar voetstappen weerklonken in het door ongedierte aangetaste gebouw tot ze op de vierde verdieping kwam. De lucht van dat ongedierte vermengde zich met de stank van urine, uitwerpselen en ongewassen lichamen en ging vergezeld van de geuren van gekookte vis en kool en het vuil van te veel wanhopig arme mensen in een propvol gebouw. Maar ze was eraan gewend en wist dat er ondanks de armoede altijd een opgewekt welkom was voor de vroedvrouw.

‘Godzijdank, daar ben je,’ zei de slonzige vrouw met het hennarode haar die driftig een sigaret stond te roken voor Sadies deur. ‘Ik dacht niet dat je het zou redden nu de moffen weer onderweg zijn.’ Val Wickers droeg haar gebruikelijke korte rok, hoge hakken en mottige bontjasje en had kennelijk even vrijaf genomen van de straathoek waar ze naar klanten speurde.

Julie glimlachte terug. Val mocht dan tippelen en denken dat ze alles wist als het om bevallingen ging, onder die dikke make-up en achter die stoere praat had ze een hart van goud. ‘Hallo, mevrouw Wickers. Hoe is het met Sadie?’

Val schudde haar hoofd, zodat haar goedkope oorbellen heen en weer zwaaiden. ‘Zo te zien is ze al flink ver heen,’ zei ze. ‘Het domme kind heeft niets gezegd toen ik even eerder bij haar was, maar ze moet ook toen al weëen hebben gehad.’

Julie en Val waren het nooit eens geweest als het om Sadie ging. Val had acht kinderen gekregen, die allemaal waren geboren in haar bedompte kamer in het souterrain, en ze vond zichzelf een deskundige. Val was degene die Sadie had aangepraat dat ze zich aan de familie-

traditie moest houden en niet in het ziekenhuis moest bevallen. Julie knikte alleen en ging naar binnen.

Het koude kamertje werd verlicht door een enkele kaars op een schoteltje. Er was helemaal niets te bekennen wat enig tegenwicht bood aan de hopeloze omstandigheden waarin Sadie moest leven. Behalve het ijzeren bed met zijn gevlekte, bultige matras waren er nog een doorgezakte stoel, een gehavende ladekast en een tafel vol krassen, waarop een kan en een kom stonden om af te wassen en een pan en een primusstelletje om te koken. Aan de deur hingen een verbleekte jas en de rest van Sadies weinige kleren. Haar schoenen stonden voor de gashaard, die niet was aangestoken – hetzij omdat er geen muntjes waren om erin te gooien, of omdat hij zou kunnen ontploffen als je er met een lucifer in de buurt kwam, wat helemaal niet onwaarschijnlijk leek.

Maar ondanks de kale vloerplanken en het beschimmelde pleisterwerk was de kamer vastberaden geveegd en geschrobd. Voor het enige raam was met spijkers een verduisteringsgordijn vastgemaakt, een foto van Sadies man, die zeeman was, had een ereplekje op de schoorsteenmantel en van een van de laden van de ladekast was een bedje gemaakt met een gebreide deken en een lakentje. Daar lagen ook een stapeltje tweedehandsluiers en wat babykleertjes.

Sadie lag ineengedoken op het omgewoelde bed te kreunen, in de greep van een wee. Toen die afzwakte, greep ze Julies in een handschoen gestoken hand. Haar ogen waren groot van angst. ‘Ik raak deze toch niet kwijt, hè?’ vroeg ze smekend. ‘Hij is toch niet dood?’

Julie glimlachte en streelde haar naakte schouder. ‘Toen ik je vanmorgen onderzocht was er nog een sterke hartslag, Sadie. Ik ga even mijn jas uittrekken en mijn spullen klaarzetten, dan kan ik het nog eens controleren.’

Sadie klemde haar tanden op elkaar toen de volgende wee begon. Intussen dreunden de bommenwerpers over hen heen.

De eerste explosies waren ver weg, maar de echo trilde door in de muren toen Julie haar handschoenen en jas uittrok, haar sjaal afdeed

en ze snel wegstopte in de stevige bruine papieren zak die ze altijd bij zich had. Het was in deze omstandigheden het beste om je spullen niet naast de kleren van de patiënten of over de met paardenhaar gevulde stoelen en matrassen te hangen, want die zaten vol vlooien en mijten.

‘Ik heb schone lakens en een stapel oude luiers die ik voor die van mij heb gebruikt. Er is ook water en zo,’ zei Val, die nog een sigaret opstak. ‘Maar het is niet warm, want ik had geen geld voor petroleum.’

Julie bedacht stilletjes dat ze wel geld had voor sigaretten, maar ze zei niets. Ze deed haar tas open, haalde de carbolzeep, de nagelborstel en een handdoekje uit het voorvak en waste snel haar handen in het ijskoude water. Daarna trok ze rubberhandschoenen aan en boog zich over het doorzakkende bed om met de metalen Pinard-stethoscoop naar de hartslag van de baby te luisteren en Sadie te onderzoeken. Gelukkig had ze Sadie vanmorgen al geschoren en een klyisma gegeven, want daar had ze nu geen tijd meer voor.

‘Het gaat allemaal prima,’ zei ze geruststellend tegen de doodsbangen Sadie. ‘Je bent in het tweede stadium van de bevalling en de hartslag van je baby is sterk en regelmatig.’

Sadie barstte in tranen uit en greep Vals hand. ‘O, mam, dit keer komt het goed.’

‘Ik heb haar een peuk en een slokje gin gegeven tegen de pijn,’ zei Val aan de andere kant van het bed. ‘Denk je dat ze nog wat moet hebben?’

Julie keek Val vol afgrijzen aan. ‘Gin en sigaretten zijn niet de oplossing, Val. Dat heb ik je al eerder gezegd.’

‘Ik heb er niets van gekregen.’ Val haalde haar schouders op.

Julie nam niet eens de moeite om antwoord te geven; ze trok een smoezelig laken en een ruwe deken over Sadie heen en probeerde te bedenken hoe ze Val weg kon werken, zodat ze zich op Sadie kon concentreren. ‘Kun je nog wat kaarsen voor me halen, Val? Ik kan niet zien wat ik doe.’

Er ontplofte een bom in de buurt, zodat het hele gebouw schokte en er een regen van pleisterwerk naar beneden kwam. Julie legde snel het

bultige kussen over Sadies gezicht om de ergste viezigheid bij haar vandaan te houden en hield stevig haar helm vast.

Val boog alleen haar hoofd en pafte rustig verder. ‘Waar heb je kaarsen voor nodig?’ schreeuwde ze. ‘Je hebt toch een zaklamp, of niet soms?’

‘Ik kan niet tegelijkertijd de zaklamp vasthouden en een baby ter wereld brengen,’ riep Julie boven het gekrijs van een jachtvliegtuig uit. ‘Doe nou maar wat ik zeg, Val.’

Met enig gemopper ging Val op haar hoge hakken op weg naar haar kamer in het souterrain van het naastgelegen flatgebouw en Julie legde snel haar instrumenten klaar terwijl boven hen de luchtgevechten aanhielden en de bommen bleven ontploffen. Ze had emailen kommen, een klyasma, tangen om watten of naalden mee vast te houden, een dilatatorium om het geboortekanaal wijder te maken, watten, verbandgaas, een injectiespuit, navelbandjes, sulfanilamide en een schaar.

‘Had ik nu maar niet naar ma geluisterd,’ kreunde Sadie gedempt vanonder het kussen. Ondanks de kou baadde ze in het zweet en ze kronkelde op het bed. ‘Klopt het dat ze je in het ziekenhuis iets kunnen geven tegen de pijn?’

‘Ja, maar daar is het nu te laat voor,’ riep Julie boven het geratel van de mitrailleurs en het geknal van de kanonnen uit. Toen ze Sadie nog eens onderzocht, braken haar vliezen en kwam er een stroom vruchtwater voor de dag. Dat was een goed teken, want het was beter dat de vliezen niet te vroeg braken. Ze wist het grootste deel van het vruchtwater op te vangen in het gekreukte laken, voordat het in de vlekkerige matras kon trekken. ‘Ik ga je op je zij rollen om dit natte laken weg te halen, dan lig je comfortabeler,’ zei ze zachtjes.

‘Het doet pijn,’ kreunde Sadie, die zwaar pufte.

‘Ik weet het, schat, maar het is zo voorbij.’ Julie pakte het doorweekte laken bij elkaar en gooide het opzij. ‘Zo,’ zei ze toen ze Sadie weer op haar rug had gelegd. ‘Ik wil dat je je rechterknie naar je kin trekt, zodat ik kan zien wat er gebeurt.’ Ze knipte de zaklamp aan. ‘Ik zie het hoofdje al, Sadie,’ zei ze zo kalm mogelijk bij al dat lawaai om hen heen. ‘Nog niet persen, blijven puffen.’

Sadie deed wat haar werd gezegd, terwijl de muren trilden, de kaars flakkerde en het vuil van jaren met het pleisterwerk naar beneden kwam.

‘Goed zo,’ moedigde Julie haar aan. ‘Je doet het prima.’ Ze duwde haar helm stevig over de golvende witte verpleegstersmuts en maakte van het laken een tent voor hen beiden, zodat de baby niet te veel stof zou inademen.

‘Ik moet persen,’ hijgde Sadie.

‘Niet te hard,’ zei Julie streng, en met haar hand hield ze licht het hoofdje tegen. ‘Diep ademhalen en een klein beetje persen, zodat het hoofd er langzaam en gelijkmatig uit komt.’

Sadie kreunde en pufte. Op haar gezicht lag een trek van opperste concentratie.

‘Goed zo,’ mompelde Julie, die de zaklamp in haar mond had gestoken, zodat ze kon zien wat ze deed. Ze wachtte tot de wee was afgelopen en maakte toen snel ruimte voor het hoofdje. Toen het naar buiten kwam, hield ze het in haar hand en controleerde ze nogmaals de hartslag van de baby, die sterk en gestaag bleef.

Met haar vrije hand haalde ze de zaklamp uit haar mond. ‘Goed gedaan, Sadie, je doet het geweldig,’ riep ze toen er vlakbij weer een bom ontplofte. ‘Bij de volgende wee wordt je baby geboren, dus je mag persen zo hard je wilt.’

De schouderdjes verschenen op het moment dat Val terugkwam met meer kaarsen. Toen ze zag wat er gebeurde, pakte ze snel de zaklamp en hield hem vast, zodat Julie beide handen vrij had.

Julie hield haar adem in toen de schouderdjes en een arm eruit waren en vervolgens het hele babylijfje in haar handen glibberde. Ze haalde slijm en viezigheid uit het mondje en het neusje en tilde de baby aan de voeten op om zich ervan te verzekeren dat er geen vocht in de longetjes was gekomen. Maar het lijfje bleef slap neerhangen en de borstkas ging niet op en neer voor de eerste ademtug. Ze onderdrukte haar angst en in een wanhopig verlangen naar het heerlijke geluid van de eerste kreetjes gaf ze het kindje snel een tik op de billetjes. Het zou al te wreed zijn als het nu nog misliep.

‘Waarom huilt-ie niet?’ riep Sadie, die het kussen van zich af wierp en probeerde te gaan zitten.

‘Hij is dood, zeker,’ mompelde Val.

Julie bad om een wonder en wilde net het borstje gaan masseren toen het wezentje een woedende gil uitstootte, dat bijna het gebrul van de bommenwerpers overstemde. De opluchting was zo groot dat ze tranen in haar ogen kreeg. ‘Je hebt een meisje, Sadie, een echt vechter-tje met longen als blaasbalgen.’

‘O, wat is ze mooi, Sadie,’ piepte Val. Van opwinding liet ze het licht van de zaklamp door de kamer dansen.

Sadie stak haar armen uit. ‘Geef hier. Laat me haar zien, o, laat me haar zien.’

‘Een momentje geduld.’ Julie knipte de navelstreng door en daarna schudde ze het stof van een van Vals versleten luiers, sloeg hem om de baby en legde haar zonder verdere omhaal op Sadies zachte buik. ‘We moeten hier weg voordat de hele boel instort, Sadie.’ Haastig deed ze haar spullen in haar tas en pakte de zaklamp. ‘Je moeder en ik nemen je mee naar beneden.’

Val en Sadie zaten de baby te bewonderen en leken helemaal niet te merken dat het gebouw schudde op de fundering en dat er stofwolken om hen heen dreven.

Julie duwde Val opzij, legde haar helm over de baby en sloeg een schoon laken over moeder en kind. Daarna trok ze haar jas aan en sloeg haar sjaal om. Ze zette haar tas naast Sadie, hing haar gasmasker over haar schouder en greep de matras. ‘Leg de babykleertjes hierop, Val, en grijp dan de andere kant van de matras,’ commandeerde ze.

Val pakte de kleertjes en bleef aarzelend staan. ‘Dit is niet goed,’ mopperde ze. ‘De nageboorte is nog niet gekomen.’

‘Dat kan wel een halfuur duren,’ gaf Julie terug. Ze kromp in elkaar toen het raam kapot sprong door een explosie en de scherven door het verduisteringsgordijn scheurden. ‘Er is geen tijd te verliezen, Val,’ riep ze. ‘Grijp de matras en haal ze hier weg.’

Sadie woog niet veel, maar het was toch een hele toer om de matras

met lading en al de deur door en de vele smalle wenteltrappen af te krijgen. Het gebouw schudde, er stegen enorme stofwolken op en de trap leek te bewegen onder hun voeten toen de ene na de andere bom in Whitechapel terechtkwam. Ze hadden in het pikkedonker gemakkelijk hun evenwicht kunnen verliezen en Julie hoopte maar dat Val niet zou struikelen op die torenhoge hakken en ze niet met zijn allen naar beneden zouden vallen.

Beide vrouwen zweetten en trilden van de inspanning toen ze eindelijk in de hal waren. In het licht van de zaklamp was te zien dat de diepe nis onder de trap vol lag met stinkend afval, een kinderwagen zonder wielen en een hele verzameling kartonnen dozen en lege flessen. In zwijgende overeenstemming lieten ze de matras op de smerige vloer zakken en maakten snel ruimte door het grootste deel van de viezigheid in de kinderwagen te gooien en die uit de nis te tillen.

Het was er donker en bedompt en Julie kokhalsde bijna door de stank toen ze zich naast de anderen in de kleine ruimte wrong. Ze konden nergens anders heen, want de openbare schuilkelder was drie straten verderop en het station van de ondergrondse nog verder. Ze zouden erop moeten vertrouwen dat het gebouw niet werd geraakt.

‘Godsamme,’ kreunde Val. ‘Wat stinkt het hier.’

‘Steek een sigaret op,’ adviseerde Julie. ‘Dat verdrijft de stank mischien een beetje.’ Ze deed haar zaklamp aan, want Sadie was tijdens die moeizame tocht wel heel stil geweest. Maar ze had zich geen zorgen hoeven maken, dacht ze met een vermoeide glimlach. Sadie leek zich niets aan te trekken van de exploderende bommen en de trillende muren, want ze zat met een verzaligd gezicht haar pasgeboren dochter de borst te geven.

Te midden van de stofwolken en het geknal en gedonder van ontploffende bommen kwam de nageboorte, die Julie verpakte in een paar oude kranten die daar rondslingerden. Maar het was niet erg hygiënisch om de aanval uit te zitten in dit walgelijke zwarte gat en ze was bang voor infecties. Ze maakte Sadie zo goed mogelijk schoon met in Dettol gedrenkte watten, controleerde de hartslag van de drinkende

baby, trok haar snel de versleten kleertjes aan en sloeg het beddengoed om moeder en baby heen. Het was van essentieel belang dat de baby het niet koud kreeg.

Ze deed de zaklamp uit om de batterijen te sparen en ze zaten in het pikkedonker terwijl de oorlog om hen heen woedde. Het oude gebouw bleef schudden en trillen terwijl het de explosies weerstond en ze verwachtten elke seconde dat de muren het zouden begeven en ze verpletterd zouden worden. Ze waren zo verkrampt, koud en doodsbang dat ze geen woord meer over hun lippen konden krijgen.

Julie kwam tot de ontdekking dat Val het doosje van haar gasmasker gebruikte als handtas en haar sigaretten, een klein flesje gin, een lippenstift en een poederdoosje naast het masker had geduwd. Ze weigerde het aangeboden slokje gin, hoewel Val regelmatig een slokje nam en de ene sigaret na de andere aanstak. Maar na verloop van tijd begon ze er spijt van te krijgen dat ze het voorbeeld van de vrouw niet kon volgen, want een slokje gin zou haar enorm opkikkeren en misschien haar angst wegnemen voor kleine, donkere schuilplekjes.

Toen eindelijk het sein klonk dat alles veilig was, knipte Julie haar zaklamp weer aan en keek op het horloge dat op haar schort gespeld zat. Ze zaten hier nog maar twee uur. Het leek veel langer.

‘Godsamme,’ mompelde Val terwijl ze de zoveelste peuk uittrapte, ‘ik kan wel betere manieren bedenken om de nacht door te brengen.’ Ze trok voorzichtig het laken weg, keek vol liefde naar Sadie en de baby en lachte toen ze zag dat ze allebei in slaap waren gevallen. ‘Somige mensen hebben maar geluk, vind je niet? Ik wou dat ik door die herrie heen kon slapen.’

‘Kom op, Val.’ Julie kroop onder de trap uit, strekte haar rug en probeerde haar bloedsomloop weer op gang te krijgen. ‘We moeten haar naar boven brengen en in bed leggen.’

Het kostte veel meer tijd om alles weer helemaal naar boven te sjouwen, want overal lagen stukken hout en brokken pleisterwerk en beton, waar ze over konden struikelen en die hen de weg versperden. Toen ze eindelijk op de vierde verdieping waren, kwamen ze tot de

ontdekking dat het oude gebouw geen echte schade had opgelopen en legden ze de matras dankbaar weer op het bed.

De kamer zag er niet veel anders uit dan toen ze weg waren gegaan, maar het raam was uiteengespat en alles was bedekt met een grijze laag stof.

‘Ik maak de boel wel schoon, snoesje,’ zei Val. ‘Bekommer jij je maar om Sadie en de koter.’

Terwijl Val het stof te lijf ging met een doek en met een bezem de glas-splinters opveegde, zette Julie Sadie op de doorzakkende stoel en schudde ze het stof van de schone lakens die Val had meegebracht. Ze maakte het bed op en goot het laatste beetje water in de kom. Nadat ze de baby had schoongemaakt met vochtige watten, trok ze het kindje de kleertjes weer aan, die veel te groot waren voor zo’n klein wezentje. Daarna gaf ze haar aan Val en hielp ze Sadie zich te wassen en een van de oude hemden van haar man aan te trekken, dat doorging voor nachthemd.

Toen Sadie eenmaal in bed lag, legde ze zachtjes de baby in haar armen en keek liefdevol neer op het meisje dat ze op de wereld had helpen brengen. Net als alle baby’s die in dit deel van de stad werden geboren, wachtte deze kleine een hard leven, maar ze zag eruit alsof ze zich daar niet door liet afschrikken, want ze sliep nog steeds, wat een hele prestatie was gezien het verschrikkelijke lawaai bij haar geboorte.

Nu moeder en dochter comfortabel lagen, pakte Julie haar spullen weer in en trok haar jas aan.

‘Ik ben je zo dankbaar, zuster.’ Sadies ogen glansden van de tranen toen ze haar baby tegen zich aantrok en de kleine vingertjes zich om haar duim klemden.

‘Graag gedaan,’ zei Julie met een zachte glimlach. ‘Ik kom morgen terug om te controleren of alles goed gaat en dat blijf ik de komende twee weken elke dag doen. Probeer wat rust te krijgen en blijf van de gin af, Sadie. Je baby wordt er ziek van omdat je borstvoeding geeft en dat willen we niet, of wel soms?’

Sadie schudde haar hoofd en keek even naar haar moeder, die het schoonmaken had opgegeven en stiekem een slokje gin nam.

‘Voor m’n zenuwen,’ legde Val uit. ‘Maak je maar geen zorgen, zus-ter, ik zorg wel voor haar en als de rest van de familie er eenmaal is, hoeft ze geen hand meer uit te steken.’

Julie wist dat Sadie en Val uit een grote familie kwamen, die al generaties lang in Whitechapel woonde, op een steenworp afstand van elkaar. Ze was dus niet bang dat Sadie het alleen zou hoeven redden. ‘Ik denk dat ze al onderweg zijn nu het weer veilig is.’ Ze sloeg de sjaal om haar nek en trok haar handschoenen aan.

‘Ja,’ zei Val, ‘en ma zal thee voor ons zetten. Daar zal Sadie inmiddels wel naar snakken.’ Ze hield haar hoofd schuin. ‘Je blijft toch zeker wel een kopje meedrinken?’

De gedachte aan een kopje echte East End-thee, zo sterk dat een lepel er rechtop in bleef staan, was heel verleidelijk, maar Julie schudde haar hoofd. ‘Sorry, Val, maar ik moet weer terug.’ Ze wendde zich tot Sadie. ‘Nou, je hebt de extra bonnen voor eten en melk, hè? Je moet op krachten blijven nu je borstvoeding geeft.’

Sadie knikte en liet zich slaperig met de baby tegen de bultige kussens zakken. Val trok zachtjes de dunne deken over haar schouders.

Julies hart zwol. Elke geboorte was een wonder, en zelfs in deze straatarme omgeving was duidelijk dat Sadie van haar baby hield en haar uiterste best voor haar kind zou doen. ‘Ik zie jullie morgen,’ zei ze. Ze ging de kamer uit en deed de deur zachtjes achter zich dicht.

Dit is het vierde boek in de serie Een veilige haven
Eerste druk februari 2022

Oorspronkelijke titel *Where the Heart Lies*

Oorspronkelijke uitgever Arrow Books

Copyright © 2013 Ellie Dean

The moral right of the author of this work has been asserted in accordance with the
Copyright, Designs and Patents Act 1988

Copyright © 2022 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht

Vertaling Yolande Ligterink

Omslagontwerp De Weijer Design, Baarn

Omslagillustratie © De Weijer Design/Trevillion Images/Shutterstock

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 261 5989 3

ISBN e-book 978 90 261 5990 9

ISBN luisterboek 978 90 261 5991 6

NUR 302

www.uitgeverijdefontein.nl

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle personen in dit boek zijn door de auteur bedacht. Enige gelijkenis met bestaande – overleden of nog in leven zijnde – personen, anders dan die in het publieke domein thuishoren, berust op puur toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.